

Sygn. akt II Ca 84/18

POSTANOWIENIE

Poznań, dnia 13 listopada 2020 r.

Sąd Okręgowy w Poznaniu II Wydział Cywilny Odwoławczy

w następującym składzie:

Przewodniczący: Sędzia Sądu Okręgowego Beata Woźniak

Sędziowie Sądu Okręgowego: Tomasz Żak

Agnieszka Śliwa (spr.)

po rozpoznaniu w dniu 13 listopada 2020 r. w Poznaniu

na posiedzeniu niejawnym

sprawy z wniosku "W." Sp. z o.o. z siedzibą w P.

przy udziale (...) Sp. z o.o. z siedzibą w P.

o ustanowienie służebności przesyłu

na skutek apelacji wniesionej przez uczestnika postępowania

od postanowienia Sądu Rejonowego w Wągrowcu

z dnia 15 listopada 2017 r.

sygn. akt I Ns 895/15

postanawia

I. zmienić zaskarżone postanowienie w ten sposób, że:

1. wniosek oddalić,

2. kosztami postępowania obciążyć wnioskodawcę i z tego tytułu zasądzić od wnioskodawcy na rzecz uczestnika postępowania 257 zł (dwieście pięćdziesiąt siedem złotych);

II. zasądzić od wnioskodawcy na rzecz uczestnika postępowania 280 zł (dwieście osiemdziesiąt złotych) z tytułu zwrotu kosztów postępowania apelacyjnego.

Agnieszka Śliwa Beata Woźniak Tomasz Żak

UZASADNIENIE

Wnioskodawca W. Sp. z o. o. wniósł o odpłatne ustanowienie służebności przesyłu na czas określony od 2015 do 2020 roku między innymi na nieruchomościach stanowiących działki nr (...) zapisane w księdze wieczystej KW nr (...) oraz działki (...) zapisane w księdze wieczystej KW nr (...) na rzecz (...) Sp. z o.o. w P..

(...) sp. z o.o. z siedzibą w P. wniósł o oddalenie wniosku, podnosząc, że z dniem 5 grudnia 2010 r. doszło do zasiedzenia służebności, przy założeniu dobrej wiary po stronie uczestnika. Natomiast na wypadek ewentualnego ustanowienia

służebności przesyłu, uczestnik wniósł o jej ustanowienie dla E. i jej następców prawnych i to jako polegającej na istnieniu urządzeń przesyłowych, linii napowietrznej, kabla elektroenergetycznego, umożliwiających w szczególności władanie, używanie, korzystanie i pobieranie pożytków z urządzeń elektroenergetycznych oraz korzystanie z nich, jak również na prawie swobodnego dostępu do tych urządzeń pracowników służb eksploatacyjnych w celu usuwania drobnych awarii, wykonywania bieżących prac eksploatacyjnych i konserwacyjnych, oraz wprowadzania i wyprowadzania nowych obwodów energetycznych z urządzeń już istniejących, w tym przyłączania do sieci energetycznej nowych podmiotów z istniejącej infrastruktury przesyłowej. Nadto uczestnik domagał się zasądzenia od wnioskodawcy na swoją rzecz zwrotu kosztów postępowania według norm przepisanych.

W piśmie z dnia 26 stycznia 2016 r. pełnomocnik wnioskodawcy zakwestionował zarzut zasiedzenia wskazując, że nie mogło ono nastąpić z dniem 5 grudnia 2010 r., a uczestnik błędnie powołuje się na dobrą wiarę.

W piśmie z dnia 17 lutego 2016 r. pełnomocnik wnioskodawcy zmodyfikował wniosek o odpłatne ustanowienie służebności przesyłu w ten sposób, iż wniósł o ustanowienie tej służebności na działkach oznaczonych numerami (...).

Następnie pismem z dnia 17 lipca 2017 r. pełnomocnik wnioskodawcy zmodyfikował wniosek o ustanowienie służebności przesyłu w ten sposób, iż wniósł o ustanowienie tej służebności bezterminowo za jednorazowym wynagrodzeniem w kwocie 23.625,84 zł (w tym kwota VAT 4.417,84 zł).

Postanowieniem z dnia 1 listopada 2017 r., wydanym w sprawie o sygnaturze akt I Ns 895/15, Sąd Rejonowy w Wągrowcu:

1. ustanowił na nieruchomości stanowiącej własność wnioskodawcy W. Spółki z o.o. z siedzibą w P. położonej w miejscowości W., składającej się z działek oznaczonych ewidencyjnie nr (...), zapisanych w księdze wieczystej (...) i działek oznaczonych ewidencyjnie nr (...), zapisanych w księdze wieczystej (...), prawo służebności przesyłu na rzecz przedsiębiorcy (...) Sp. z o.o. z siedzibą w P. polegające na:

a. uprawnieniu przedsiębiorcy do swobodnego dostępu i dojazdu do sieci elektroenergetycznej w postaci linii energetycznych i stacji transformatorowej w celu wykonywania prac eksploatacyjnych, konserwacyjnych, remontowych, wymiany urządzeń i instalacji, usuwania ewentualnych awarii,

b. ograniczeniu każdorazowego właściciela nieruchomości obciążonej w uprawnieniu do korzystania z tej nieruchomości na terenie mieszczącym się w obszarze linii energetycznej i stacji transformatorowej zaznaczonym na mapie sporządzonej przez geodetę mgr inż. G. Ś. dołączonej do opinii w sprawie I Ns 895/15 z dnia 10 listopada 2016 r. wraz ze strefami ochronnymi dla linii przesyłowych niskiego napięcia 0,4 kV, dla linii przesyłowej średniego napięcia 15 kV oraz stacji transformatorowej o łącznej powierzchni 0,0388 ha,

2. zasądził od (...) Sp. z o.o. z siedzibą w P. na rzecz W. Spółki z o.o. z siedzibą w P. kwotę 19.208 zł. tytułem jednorazowego wynagrodzenia za ustanowienie służebności przesyłu na działkach oznaczonych ewidencyjnie nr(...)zapisanych w księdze wieczystej (...) i działkach oznaczonych ewidencyjnie nr (...)zapisanych w księdze wieczystej (...), a w pozostałym zakresie wniosków o ustanowienie służebności przesyłu oddalił,

3. kosztami postępowania obciążył strony po połowie i z tego tytułu zasądził od uczestnika na rzecz wnioskodawcy kwotę 3.485,92 zł.

Apelację od powyższego orzeczenia wywiódł uczestnik postępowania, zaskarżając je w całości.

Zaskarżonemu orzeczeniu zarzucono:

I. naruszenie prawa materialnego tj.:

1. art. 172 k.c. w zw. z art. 176 k.c. oraz art. 352 k.c. w zw. z art. 305⁽⁴⁾ k.c. poprzez ich błędną wykładnię, polegającą na uznaniu, iż uczestnik nie nabył poprzez zasiedzenie prawa służebności przesyłu (służebności gruntowej o treści

służebności przesyłu), polegającego na trwałym korzystaniu z urządzeń elektroenergetycznych których fragmenty znajdują się na nieruchomościach Wnioskodawcy - dz. nr (...) w miejscowości W. (dla których Sąd Rejonowy w W. prowadzi księgę wieczystą o nr KW (...)) oraz dz. nr (...) w miejscowości W. (dla których Sąd Rejonowy w W. prowadzi księgę wieczystą o nr KW (...)), w szczególności w zakresie wskazanym w odpowiedzi na wniosek oraz wynikającym z istoty służebności - przesył prądu,

2. art. 7 k.c. oraz art. 224 k.c. poprzez ich niewłaściwe zastosowanie, które polegało na uznaniu, iż domniemanie dobrej wiary, działające na korzyść uczestnika zostało obalone, a stan świadomości uczestnika istniejący do momentu wezwania do ustanowienia służebności przesyłu w przedmiotowej sprawie zakładał przyjęcie istnienia po stronie uczestnika złej wiary,

3. art. 348 k.c. oraz art. 340 k.c. poprzez ich błędną wykładnię i przyjęcie, że uczestnik nie wykazał przeniesienia posiadania służebności i urządzeń, a w konsekwencji przyjęcie, że domniemanie ciągłości posiadania zostało przez wnioskodawcę obalone, podczas gdy ze znajdujących się w aktach sprawy dokumentów w sposób jasny i oczywisty wynika następstwo prawne kolejnych podmiotów;

II. naruszenie przepisów postępowania, mające istotny wpływ na wynik sprawy:

1. art. 227 k.p.c. w zw. z art. 232 k.p.c. i art. 278 §1 k.p.c., polegające na niedopuszczeniu i nieprzeprowadzeniu zawnioskowanego przez uczestnika w odpowiedzi na wniosek dowodu z opinii biegłego elektroenergetyka, co miało wpływ na wynik postępowania, albowiem służebność została ustanowiona bez przeprowadzenia dowodu z opinii biegłego, dysponującego wiedzą specjalną w zakresie prawidłowego ustalenia szerokości pasa służebności oraz współczynnika współkorzystania „k”,

2. art. 233 § 1 k.p.c. w zw. z art. 230, 231 oraz 227 k.p.c. poprzez brak wszechstronnego rozważenia zebranego w sprawie materiału dowodowego oraz przekroczenie swobodnej oceny dowodów (w tym dowodu z opinii biegłego), w zakresie przyjęcia przez Sąd I instancji wartości współczynnika „k” współkorzystania z pasa służebności (pod przewodami) przez wnioskodawcę i uczestnika na poziomie 0,2, choć współczynnik ten określony na takim poziomie przez biegłego jest zawyżony i nie odpowiada rzeczywistemu stopniu ingerencji uczestnika, mając na uwadze charakter urządzeń (podziemne, nieawaryjne, nieutrudniające w żadnym stopniu korzystania z nieruchomości), a także faktyczne zagospodarowanie nieruchomości przez wnioskodawców,

3. art. 520 § 2 k.p.c. i jego zastosowanie, co skutkowało obciążeniem uczestnika kosztami postępowania w całości.

W związku z powyższym apelujący wniósł o:

1. zmianę zaskarżonego postanowienia poprzez:

a. oddalenie żądania wnioskodawcy o ustanowienie służebności przesyłu za wynagrodzeniem w całości,

b. zasądzenie od wnioskodawcy na rzecz uczestnika zwrotu kosztów postępowania przed Sądem I instancji, w tym zasądzenie od wnioskodawcy na rzecz uczestnika kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych,

2. zasądzenie od wnioskodawcy na rzecz uczestnika zwrotu kosztów postępowania przed Sądem II instancji, w tym zasądzenie do wnioskodawców na rzecz uczestnika zwrotu kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych,

a ewentualnie o:

uchylenie zaskarżonego postanowienia i przekazanie sprawy Sądowi I instancji do ponownego rozpoznania.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Apelacja skutkowałą zmianą zaskarżonego orzeczenia.

Sąd Rejonowy uwzględnił wniosek o ustanowienie służebności przesyłu, uznając podniesiony przez uczestnika zarzut zasiedzenia służebności za bezzasadny. Sąd I instancji stwierdził, że uczestnik nie wykazał w sposób niebudzący wątpliwości, kiedy została wybudowana linia elektroenergetyczna niskiego i średniego napięcia, których fragmenty przebiegają przez działkę wnioskodawcy, a tym bardziej kiedy faktycznie wybudowano fragmenty linii elektroenergetycznych i stację transformatorową znajdujące się na nieruchomości wnioskodawcy, jak również w jakiej dacie urządzenia te zostały oddane do eksploatacji. Nie przedłożono też żadnych dokumentów potwierdzających (choćby w przybliżeniu) faktyczną datę budowy i uruchomienia przedmiotowych linii. Jednocześnie Sąd Rejonowy uznał, iż brak jest podstaw do przyjęcia dobrej wiary poprzednika prawnego uczestnika w zakresie korzystania z nieruchomości wnioskodawcy w chwili objęcia w posiadanie nieruchomości.

Podniesione w apelacji zarzuty naruszenia prawa materialnego zmierzały do podważenia powyższych wniosków Sądu I instancji i w konsekwencji do uznania, że doszło do nabycia przez zasiedzenie prawa służebności przesyłu (ewentualnie służebności gruntowej o treści służebności przesyłu), co niweczyłoby żądanie wnioskodawcy.

W czasie trwania postępowania w niniejszej sprawie, postanowieniem z dnia 12 września 2019 r. Sąd Rejonowy w Wągrowcu w sprawie o sygn. akt I Ns 140/18, toczącej się z wniosku (...) Sp. z o.o. przy udziale W.Sp. z o.o. z siedzibą w P. stwierdził, że (...) Sp. z o.o. z siedzibą w P. z dniem 9 października 2009 r. nabyła przez zasiedzenie służebność gruntową o treści odpowiadającej służebności przesyłu w stosunku do istniejących urządzeń elektroenergetycznych znajdujących się na nieruchomościach położonych w W., oznaczonych m.in. jako działki nr (...) (KW nr (...)), (...) oraz (...) (KW nr (...)), których dotyczy również niniejsze postępowanie. Na skutek wywiezionej przez W. Sp. z o.o. z siedzibą w P. apelacji od wyżej opisanego orzeczenia, Sąd Okręgowy w Poznaniu postanowieniem z dnia 17 lipca 2020 r. w sprawie o sygn. akt XV Ca 1785/19, zmienił zaskarżone postanowienie tylko w ten sposób, że prawo nabyte przez zasiedzenie określił jako „służebność przesyłu” zamiast „służebność gruntowa o treści odpowiadającej służebności przesyłu”.

Zgodnie zatem z tymi postanowieniami (...) Sp. z o.o. z siedzibą w P. nabyła z dniem 9 października 2009 r. przez zasiedzenie służebność przesyłu w stosunku do istniejących urządzeń elektroenergetycznych znajdujących się na nieruchomościach położonych w W., oznaczonych jako działki:

- numer (...) dla której Sąd Rejonowy w W. prowadzi księgę wieczystą nr (...), na której położone są stacja transformatorowa, linie kablowe średniego napięcia Sn 15 kV i niskiego napięcia nn 0,4 kV,
- numer (...), dla której Sąd Rejonowy w W. prowadzi księgę wieczystą nr (...), na której położone są linie kablowe średniego napięcia Sn 15 kV i niskiego napięcia nn 0,4 kV,

których szczegółowy przebieg i pas służebności uwidocznił na mapie sporządzonej przez biegłego Ł. F. (która stanowi integralną część tego postanowienia), polegającą na władaniu, używaniu, korzystaniu i pobieraniu pożytków z urządzeń elektroenergetycznych (przesył energii) oraz prawie swobodnego dostępu do tych urządzeń przez pracowników służb eksploatacyjnych w celu usuwania drobnych awarii, wykonywania bieżących prac eksploatacyjnych i konserwacyjnych, wprowadzaniu i wyprowadzaniu nowych obwodów energetycznych z urządzeń już istniejących, w tym przyłączaniu do sieci energetycznej nowych podmiotów z istniejącej infrastruktury przesyłowej.

Ww. postanowienie jest prawomocne, a oznaczony w nim zakres służebności jest zbieżny z wynikającym z zaskarżonego w rozstrzyganej obecnie sprawie postanowienia Sądu Rejonowego w Wągrowcu z dnia 1 listopada 2017 r. w sprawie I Ns 895/15.

Zgodnie z treścią art. 365 § 1 k.p.c. w zw. z art. 13§2 k.p.c. orzeczenie prawomocne wiąże nie tylko strony i sąd, który je wydał, lecz również inne sądy oraz inne organy państwowe i organy administracji publicznej, a w wypadkach w ustawie przewidzianych także inne osoby. Wynikające z niego związanie orzeczeniem sądu cywilnego oznacza brak możliwości zignorowania zarówno ustaleń faktycznych stanowiących bezpośrednio podstawę rozstrzygnięcia, jak i podstawy

prawnej. Nie jest dopuszczalne odmienne ustalenie zaistnienia, przebiegu i oceny istotnych dla danego stosunku prawnego zdarzeń faktycznych w kolejnych postępowaniach sądowych między tymi samymi stronami, chociażby przedmiot tych spraw się różnił. Zakazane jest również prowadzenie postępowania dowodowego na okoliczności podważające ustalenia faktyczne zawarte w wiążącym orzeczeniu. Mocą wiążącą objęte jest to, co w związku z podstawą sporu stanowiło przedmiot rozstrzygnięcia. Moc wiążącą uzyskuje bowiem rozstrzygnięcie o żądaniu w powiązaniu z jego podstawą faktyczną i w kolejnym postępowaniu sąd ma obowiązek przyjąć, że istotna z punktu widzenia zasadności żądania kwestia kształtowała się tak, jak to zostało ustalone w prawomocnym orzeczeniu. Prawomocne orzeczenie jest wiążące dla podmiotów wymienionych w art. 365 § 1 k.p.c., choćby nawet było wadliwe. W rezultacie uprawomocnienia się takiego orzeczenia nikt nie może kwestionować nie tylko faktu jego istnienia, lecz także jego treści i to bez względu na to, czy był, czy też nie był stroną postępowania zakończonego tym orzeczeniem. Prawomocność materialna orzeczenia powoduje skutek prekluzyjny polegający na tym, że wyłączone zostaje w przyszłości powoływanie faktów należących do podstawy faktycznej prawomocnie osądzonego roszczenia w celu uzyskania odmiennego lub sprzecznego z nim rozstrzygnięcia, niezależnie do tego czy zostały one powołane w prawomocnie zakończonym postępowaniu. Prekluzja nie obejmuje jedynie faktów zaistniałych po zamknięciu rozprawy poprzedzającej wydanie prawomocnego orzeczenia i faktów niewchodzących w jego podstawę faktyczną (por. wyrok Sądu Apelacyjnego w Szczecinie z dnia 27 września 2017 r., I ACa 535/17, Legalis; wyrok Sądu Apelacyjnego w Łodzi z dnia 11 grudnia 2018 r., I ACa 278/18, Legalis), która to jednak sytuacja ma miejsca w niniejszej sprawie.

Nie ulega zatem wątpliwości, że w odrębnie toczącym się postępowaniu sądowym prawomocnie orzeczono o zasiedzeniu przez uczestnika (...) sp. z o.o. z siedzibą w P. służebności przesyłu na nieruchomościach, w zakresie których wnioskodawca W. sp. z o.o. z siedzibą w P. domagał się ustanowienia służebności przesyłu na rzecz uczestnika za jednorazowym wynagrodzeniem. Uwzględnienie roszczenia w przedmiocie zasiedzenia służebności przesyłu doprowadziło do sytuacji, w której przedsiębiorstwo przesyłowe legitymuje się od daty wskazanej w postanowieniu, tj. od 9 października 2009 r. tytułem prawnym do korzystania w zakresie służebności przesyłu m.in. z działek nr (...), dla których prowadzona jest księga wieczysta KW nr (...), a także działek nr (...), dla których prowadzona jest księga wieczysta KW nr (...).

W sytuacji zatem, gdy prawomocnie orzeczono o zasiedzeniu służebności przesyłu w innym toczącym się postępowaniu z udziałem uczestnika i wnioskodawcy, wpłynęło to na ocenę zarzutu zasiedzenia służebności stanowiącego przesłankę przy badaniu zasadności wniosku o ustanowienie służebności przesyłu. Bezsprzecznie więc ustalenie, że przedsiębiorca przesyłowy dysponuje tytułem prawnym do korzystania z urządzeń posadowionych na nieruchomości wnioskodawcy skutkowało odpadnięciem jednej z przesłanek zasadności wniosku o ustanowienie służebności przesyłu, jaką jest konieczność jej ustanowienia do korzystania z urządzeń przesyłowych. Mając zatem na względzie, że uczestnik nabył przez zasiedzenie służebność przesyłu uprawniającą go do korzystania z nieruchomości wnioskodawcy, a zatem że przysługuje mu tytuł prawny do korzystania z przedmiotowej nieruchomości, brak było podstaw do ustanowienia służebności przesyłu w oparciu o przepis art. 305² § 2 k.c. W tej sytuacji zbędnym było badanie dalszych zarzutów apelacji uczestnika.

Mając na względzie powyższe, Sąd Okręgowy na podstawie art. 386 § 1 k.p.c. w zw. z art. 13 § 2 k.p.c. zmienił punkt 1. zaskarżonego postanowienia w ten sposób, że wniosek o ustanowienie służebności przesyłu oddalił.

Zmiana orzeczenia o żądaniu głównym skutkowałą nadto zmianą orzeczenia o kosztach postępowania przed Sądem Rejonowym, stosownie do treści art. 520 § 3 k.p.c. Zgodnie z tym przepisem, jeżeli interesy uczestników są sprzeczne, sąd może włożyć na uczestnika, którego wnioski zostały oddalone lub odrzucone, obowiązek zwrotu kosztów postępowania poniesionych przez innego uczestnika. O sprzeczności interesów można mówić, gdy prowadzone postępowanie zbliżone jest do procesu w tym sensie, że uwzględnienie stanowiska jednego z uczestników powoduje pozbawienie określonych praw innych. Taka sytuacja ma miejsce w sprawie o ustanowienie służebności, albowiem powstaje tu wyraźna kontradycja co do oczekiwanego wyniku sprawy, gdyż wnioskodawca oczekuje uwzględnienia wniosku, a będący w opozycji uczestnik jego oddalenia (por. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 5 grudnia 2012

r., I CZ 148/12, z dnia 25 sierpnia 2011 r., II CZ 55/11). W takich postępowaniach uczestnik, którego stanowisko procesowe nie zostało uwzględnione, w praktyce przegrywa sprawę, co uzasadnia włożenie na niego obowiązku zwrotu pozostałym uczestnikom poniesionych kosztów postępowania.

W niniejszej sprawie interesy uczestników niewątpliwie były sprzeczne – wnioskodawca konsekwentnie dążył do ustanowienia służebności przesyłu na stanowiącej jego własność nieruchomości na rzecz uczestnika za wynagrodzeniem, natomiast uczestnik domagał się oddalenia wniosku. W takiej sytuacji wnioskodawcę, którego żądanie w całości oddalono, należało obciążyć obowiązkiem zwrotu uczestnikowi poniesionych przez niego kosztów postępowania. Zasądzona na rzecz uczestnika kwota 257 zł obejmuje opłatę skarbową od pełnomocnictwa – 17 zł i wynagrodzenie jego pełnomocnika w kwocie 240 zł (§ 7 pkt 3 Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu obowiązującego w dniu wniesienia wniosku).

O kosztach postępowania apelacyjnego Sąd Okręgowy rozstrzygnął również na podstawie art. 520 § 3 k.p.c., obciążając nimi wnioskodawcę, który w związku z uwzględnieniem apelacji uczestnika postępowania i przy sprzeczności interesów powinien zwrócić uczestnikowi poniesione przez niego koszty. I tak, na koszty poniesione przez uczestnika złożyły się: opłata od apelacji w kwocie 40 zł oraz wynagrodzenie pełnomocnika uczestnika postępowania w wysokości 240 zł określone zgodnie z § 5 pkt 3 w zw. z § 10 ust. 1 pkt 1 Rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych, obowiązującego na dzień wniesienia apelacji.

Agnieszka Śliwa Beata Woźniak Tomasz Żak